

Tid för undervisning

Uppdraget innebär att se över hur lärarnas administrativa arbete kan minskas och förenklas samtidigt som uppföljningen av varje elevs kunskapsutveckling och behov av stöd säkerställs. Uppdraget ska slutredovisas senast den 21 november 2013. Departementspromemoria Ds 2013:50 utgörs av en delredovisning som berör stöd, särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Förslagen i promemorian har tagits fram av en arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet. Som stöd i genomförandet har arbetsgruppen haft kontakter med referensgrupper, gjort skolbesök och intervjuat skolchefer.

En slutsats som arbetsgruppen drar utifrån genomgångna studier och rapporter är att många elever i grundskolan får särskilt stöd och att åtgärdsprogram är relativt vanligt förekommande. I genomsnitt är det ungefär 10-20 procent av en årskull som får särskilt stöd och drygt 40 procent som får det någon gång under sin grundskoletid. Det är svårt att dra slutsatser om behov av särskilt stöd har ökat i grundskolan. Arbetsgruppen konstaterar dock att lärarna upplever att andelen elever i behov av särskilt stöd ökat. I gymnasieskolan verkar särskilt stöd förekomma i begränsad omfattning

Arbetsgruppen har också dragit slutsatsen att det finns kvalitetsbrister i skolornas arbete med särskilt stöd och åtgärdsprogram. Enligt Skolinspektionen uppvisar 65 procent av de granskade grundskolorna och 78 procent av de granskade gymnasieskolorna brister i arbetet med åtgärdsprogram.

Ytterligare en slutsats som arbetsgruppen drar är att det stöd som ges i den ordinarie undervisningen behöver förstärkas. Skolan måste bedriva en ordinarie undervisning som möter elevernas olika förutsättningar och behov. En annan slutsats är att det nuvarande regelverket tycks leda till att lärare och rektorer ibland fokuserar mer på proceduren att utarbeta åtgärdsprogram än på att tidigt sätta in åtgärder.

Förändringar som föreslås

- Om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen.
- Om en elevs behov av stöd inte kan tillgodoses inom ramen för den ordinarie undervisningen ska detta anmälas till rektorn. Om eleven är i behov av särskilt stöd ska han eller hon skyndsamt ges sådant stöd. Beslut i fråga om särskilt stöd ska fattas av rektorn.
- De formella dokumentationskraven avseende särskilt stöd minskas så att tid frigörs till undervisning och stödinsatser. Krav på att upprätta åtgärdsprogram avskaffas. Om föräldrarna eller eleven själv i de fall eleven fyllt 16 år begär det ska det särskilda stödet dock dokumenteras i form av ett åtgärdsprogram.
- Motsvarande möjligheter som idag finns för att överklaga beslut om särskilt stöd och innehåll i det särskilda stödet kvarstår.
- Skolverket bör ges i uppdrag att revidera sina allmänna råd med kommentarer om åtgärdsprogram samt att utarbeta stödmaterial om stöd, särskilt stöd och åtgärdsprogram
- Även rektors ansvar för resursfördelning och stödinsatser för att eleverna ska nå målen ska ses över.

Författningsförslag

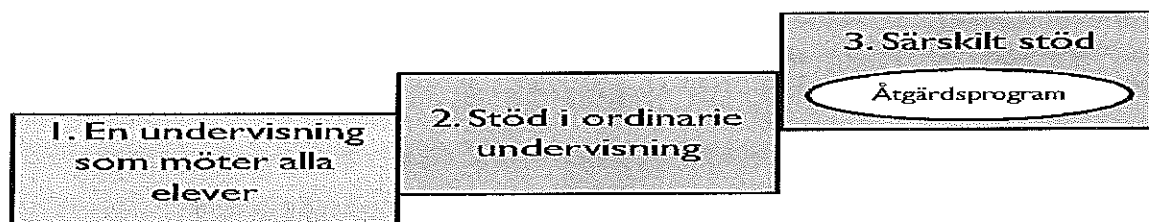
<i>Nuvarande lydelse</i>	<i>Föreslagen lydelse</i>
3 kap 6 §	
Bestämmelserna om särskilt stöd gäller inte i förskolan...	Bestämmelserna om stöd och särskilt stöd gäller endast i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasieskola och gymnasiesärskola.
6 a §	
Finns inte	Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen. Om en elev uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation, ska eleven också skyndsamt ges stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen.
8 §	
Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.	Om en elevs behov av stöd enligt 6 a § inte kan tillgodoses inom ramen för den ordinarie undervisningen ska detta anmälas till rektorn. Om rektorn bedömer att eleven är i behov av särskilt stöd för att ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller för att eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation, ska rektorn besluta att eleven ska ges sådant stöd. Ett sådant beslut ska ändras, om det inte längre finns skäl för beslutet. Om rektorn bedömer att särskilt stöd inte ska ges, ska rektorn fatta beslut om det. Ett ärende om särskilt stöd ska avgöras skyndsamt. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt.
9 §	
Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om	För en elev som ska ges särskilt stöd enligt 8 § ska det särskilda stödet dokumenteras i ett åtgärdsprogram om eleven, om han eller hon har fyllt 16 år, eller elevens vårdnadshavare begär det. Första stycket gäller inte om annat följer av 9 a § eller b §. Av ett åtgärdsprogram ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur

RR AAD MÖ

<p>beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan.</p> <p>Om en utredning enligt 8 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.</p>	<p>åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Ett åtgärdsprogram beslutas av rektorn.</p> <p>Om en elev inte är i behov av särskilt stöd ska rektorn, eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till, trots en begäran enligt första stycket besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. Detsamma gäller om det följer av 9 a § eller b § att det särskilda stödet inte ska dokumenteras i ett åtgärdsprogram.</p>
9 a §	
<p>Finns inte.</p>	<p>Särskilt stöd ska inte dokumenteras i ett åtgärdsprogram om en nyanländ elevs stödbehov bedöms kunna tillgodoses genom prioriterad timplan eller genom undervisning i förberedelseklass.</p> <p>Särskilt stöd ska inte heller dokumenteras i ett åtgärdsprogram om en elevs stödbehov bedöms kunna tillgodoses genom att särskilt stöd ges</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. enskilt eller i en särskild undervisningsgrupp, enligt 11 §, eller 2. i form av anpassad studiegång enligt 12 §.
9 b §	
<p>Finns inte.</p>	<p>Särskilt stöd ska inte dokumenteras i ett åtgärdsprogram om en elevs stödbehov bedöms kunna tillgodoses genom att särskilt stöd ges i form av ett reducerat program.</p>

En modell för arbetet med stöd och särskilt stöd

Förslaget bygger på att det finns en undervisning som möter elevers olika förutsättningar och behov. En sådan undervisning omfattar alla elever och kan hantera en variation inom elevgruppen. Undervisande lärare och lärarlag planerar och genomför en undervisning som passar alla elever. Den modell som arbetsgruppen föreslår för arbetet med stöd och särskilt stöd kan beskrivas som en trappstegsmodell. Trappstegsmodellen illustreras i figuren nedan. För varje steg trappas stödet upp och andelen elever som omfattas av insatsen minskar.

RR AB0 MO^u

Förslag och bedömningar

Stöd

Arbetsgruppens förslag skrivning 3 kap 6a§

Om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om en elev uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation, ska eleven skyndsamt ges stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Stöd i ordinarie undervisning

- Undervisningen bedrivs av läraren. Läraren måste bedöma om eleven riskerar att inte nå kunskapskraven nu eller längre fram.
- Nationella prov lyfts fram som viktiga indikatorer dels för att avgöra om stöd bör sättas in och dels för att följa upp insatt stöd,
- Stöd är den första extra insats som sätts in för en elev som behöver det.
- Stödet ska ges i den ordinarie undervisningen av undervisande lärare.
- Läraren kan behöva göra anpassningar av undervisningen och ta hjälp av lärarlaget.
- Elevers behov av stöd bör huvudsakligen kunna hanteras inom ramen för de resurser som lärarlaget har till sitt förfogande, t.ex. kompetens, tid och olika pedagogiska verktyg.

Särskilt stöd

Arbetsgruppens förslag skrivning 8§

Om en elevs behov av stöd inte kan tillgodoses inom ramen för den ordinarie undervisningen ska detta anmälas till rektorn.

Om rektorn bedömer att eleven är i behov av särskilt stöd för att ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller för att eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation, ska rektorn besluta att eleven ska ges sådant stöd.

Om rektorn bedömer att särskilt stöd inte ska ges, ska rektorn fatta beslut om det. Ett ärende om särskilt stöd ska avgöras skyndsamt och beslut i fråga om särskilt stöd ska vara möjligt att överklaga.

- Finns ingen tidsgräns för hur länge stöd ska ges i den ordinarie undervisningen innan en anmälan går till rektorn.
- Viktigt att stödet trappas upp om stödet har getts under en längre tid och eleven fortfarande inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Särskilt stöd kan behöva sättas in väldigt snabbt, t.ex. om stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen inte är tillräckligt för att en elev ska lära sig läsa.
- Det kan finnas fall där läraren direkt bedömer att stöd i den ordinarie undervisningen inte kommer att motsvara elevens stödbehov.
- Ett ärende om särskilt stöd ska avgöras skyndsamt.

Åtgärdsprogram

Arbetsgruppens förslag:

För en elev som ska ges särskilt stöd ska det särskilda stödet dokumenteras i ett åtgärdsprogram om eleven, om han eller hon har fyllt 16 år, eller elevens vårdnadshavare begär det.

RR AMO MÖ

För de ämnen eller ämnesområden där det särskilda stödet dokumenteras i ett åtgärdsprogram behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen, i de skolformer och årskurser sådana finns, innehålla en sammanfattning av de insatser som behövs.

Särskilt stöd ska inte, även om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, dokumenteras i ett åtgärdsprogram om en nyanländ elevs stödbehov bedöms kunna tillgodoses genom prioriterad timplan eller genom undervisning i förberedelseklass. Särskilt stöd ska inte heller dokumenteras i ett åtgärdsprogram om en elevs stödbehov bedöms kunna tillgodoses genom att särskilt stöd ges enskilt, i en särskild undervisningsgrupp, i form av anpassad studiegång.

Formuleringar om stöd i läroplanerna

Arbetsgruppens bedömning:

I avsnittet om kunskaper i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna bör det framgå att alla som arbetar i skolan ska ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt. Dessutom bör det framgå att läraren ska stödja eleven.

Formuleringar om reducerat program i gymnasieförordningen

Arbetsgruppens bedömning:

Reducerat program bör inte beslutas inom ett åtgärdsprogram. Beslut i fråga om reducerat program i gymnasieskolan bör fattas av huvudmannen och i gymnasiesärskolan av rektorn. Beslut i fråga om reducerat program bör kunna överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Tillämpning av bestämmelserna

Arbetsgruppens bedömning

Skolverket bör ges i uppdrag att revidera sina allmänna råd med kommentarer om åtgärdsprogram samt att utarbeta stödmaterial om stöd, särskilt stöd och åtgärdsprogram. Dessutom bör Skolverket ges i uppdrag att genomföra utbildnings- och implementeringsinsatser inom dessa områden för huvudmän, rektorer och lärare.

Läroplanutbildningen och befattningsutbildningen för rektorer bör innehålla obligatoriska moment om stöd, särskilt stöd och skriftlig dokumentation i form av åtgärdsprogram. Dessutom bör forskning kring arbetet med stöd och särskilt stöd utifrån vilka insatser som är effektiva för att eleverna ska uppnå kunskapskraven stimuleras.

Skolinspektionen bör i sin regelbundna tillsyn i större utsträckning granska det stöd och särskilda stöd som sätts in med fokus på hur väl stödet och det särskilda stödet fungerar för att eleverna ska uppnå kunskapskraven.

Huvudmännen bör se över sin organisation och sina rutiner när det gäller arbetet med elever i behov av särskilt stöd.

RR ABO MÖ

Rektor

Rektor ska bedöma om eleven är i behov av särskilt stöd för att ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller för att eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

- Rektor ska inhämta de uppgifter som hon eller han bedömer är nödvändiga för att kunna avgöra frågan om särskilt stöd.
- Vilket underlag som krävs kan variera från fall till fall.
- Rektorn måste bedöma hur grundligt och omfattande underlaget behöver vara med utgångspunkt i tillgänglig information om elevens behov och lärarens eller lärarlagets beskrivning av situationen. I vissa fall kan ett mer grundligt och omfattande underlag behövas t.ex. pedagogiska, sociala, medicinska eller psykologiska utredningar.
- Rektor beslutar vem som ska ta fram underlaget.
- Rektors ansvar att se till att resurserna fördelas på lämpligt sätt till undervisning, stöd och särskilt stöd.

Rektors ansvar för resursfördelningen behöver ses över.

Utbildningsdepartementet avser att se över skollagen i fråga om att förtydliga rektors ansvar för resursfördelningen och stödinsatser för att eleverna ska nå kunskapskraven.

Dokumentation

- Om läraren finner behov av att dokumentera det stöd som ges till elever i den ordinarie undervisningen, exempelvis när flera personer är inblandade i verksamheten finns möjlighet att göra det.
- Dokumentationen kan göras i en skriftlig IUP eller som en professionell dokumentation mellan kollegor.
- När det gäller särskilt stöd anser arbetsgruppen att det måste finnas en professionell dokumentation.
- Lärare och rektorer behöver dokumentera det särskilda stödet.
- Utformningen av den professionella dokumentationen och dokumentationen av särskilt stöd ska enligt arbetsgruppen inte regleras i skolförfattningarna